

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านเหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ลักษณะของกิจกรรมและหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ขอบเขตความรู้ที่ต้องการ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยคาดว่าจะจะเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของครูบรรณารักษ์

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉพาะโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่ใน 3 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 9, 10 และ 11 ครอบคลุม 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี กาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ยอำนาจเจริญ อุบลราชธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และสุรินทร์ ซึ่งมีโรงเรียนจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,938 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดกลาง 870 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 2,068 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูบรรณารักษ์ของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,938 คน เป็นครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 870 คน และครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2,068 คน

จากจำนวนครูบรรณารักษ์ 2,938 คน ที่เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้นำมาคำนวณเพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1970: 581 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2535: 68) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง(.05)

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{2,938}{1 + 2,938 \times (.05)^2} \\ &= 352 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยซึ่งได้จากการคำนวณ คือ ครูบรรณารักษ์จำนวนทั้งสิ้น 352 คน จากนั้นผู้วิจัยได้นำกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มาเทียบอัตราส่วน จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน คือ ครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 105 คน และครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 247 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 และรายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 352 แห่ง ปรากฏรายชื่อในภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนครูบรรณารักษ์โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตการศึกษา
จังหวัด และขนาดของโรงเรียน

เขตการศึกษา	จังหวัด	จำนวนโรงเรียน				กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
		ขนาดกลาง	ตัวอย่าง	ขนาดใหญ่	ตัวอย่าง		
9	ขอนแก่น	99	12	142	17	241	29
	เลย	48	6	53	6	101	12
	สกลนคร	38	5	115	14	153	19
	หนองคาย	19	2	76	9	95	11
	หนองบัวลำภู	23	3	59	7	82	10
	อุดรธานี	28	3	151	18	179	21
	รวม	255	31	596	71	851	102
10	กาฬสินธุ์	40	5	106	13	146	18
	นครพนม	17	2	57	7	74	9
	มหาสารคาม	35	4	78	9	113	13
	มุกดาหาร	18	2	36	4	54	6
	ยโสธร	33	4	49	6	82	10
	ร้อยเอ็ด	80	9	123	15	203	24
	อำนาจเจริญ	13	2	30	3	43	5
	อุบลราชธานี	58	7	175	21	233	28
รวม	294	35	654	78	948	113	
11	ชัยภูมิ	47	6	87	10	134	16
	นครราชสีมา	132	16	238	29	370	45
	บุรีรัมย์	56	7	201	24	257	31
	ศรีสะเกษ	58	7	137	16	195	23
	สุรินทร์	28	3	155	19	183	22
	รวม	321	39	818	98	1,139	137
รวม	870	105	2,068	247	2,938	352	

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และสิ่งพิมพ์อื่นๆ

2.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 1 ชุด คือ แบบสอบถาม “ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน (ภาคผนวก ก) ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำนวน 5 ข้อ ได้แก่

- วุฒิการศึกษาสูงสุด
- สาขาวิชาของวุฒิการศึกษาสูงสุด
- ประสบการณ์การทำงานในห้องสมุด
- หน้าที่รับผิดชอบ
- ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ จำนวน 33 ข้อ ในประเด็นต่อไปนี้

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ ความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง สาเหตุที่ไม่ต้องการการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาต่อเนื่องสาขาอื่นๆที่มีใช้ทางบรรณารักษศาสตร์ เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์

- ลักษณะของกิจกรรมและหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ ประเภทของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง รูปแบบของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ช่วงเวลาที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแต่ละรูปแบบ

ตอนที่ 3 ขอบเขตความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ในประเด็นต่อไปนี้

- ความรู้ที่ต้องการ ได้แก่ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ ด้านกิจกรรมของห้องสมุด ด้านการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด และด้านอื่นๆ
- ประเด็นความรู้ที่ต้องการ
- ลักษณะความรู้ที่ต้องการ ได้แก่ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ หรือ เฉพาะภาคปฏิบัติ

ตอนที่ 4 การนำความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด ในประเด็นต่อไปนี้

- ความรู้ที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ ด้านกิจกรรมของห้องสมุด ด้านการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด และด้านอื่นๆ
- ประเด็นความรู้ที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์

ทั้งนี้คำถามทั้ง 4 ตอนดังกล่าว เป็นคำถามแบบกำหนดคำตอบให้ และแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุคำตอบ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูบรรณารักษ์ที่มีต่อความต้องการศึกษาต่อเนื่อง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบโดยเสรี

3. การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 19 คน จาก 19 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในจำนวนนี้จำแนกเป็นครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 9 คน และครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับครูบรรณารักษ์ทางไปรษณีย์เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2542 และกำหนดให้ส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2542 จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อบกพร่องของแบบสอบถามและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยพบข้อบกพร่องในการให้คำจำกัดความของคำว่า "การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ" และ "การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ" ในตอนที่ 2 ของแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยให้คำจำกัดความไม่สอดคล้องกับคำและประเด็นที่ใช้เป็นคำถาม จึงต้องแก้ไขการจัดลำดับเนื้อหาในตอนที่ 2 ของแบบสอบถามใหม่ โดยย้ายคำจำกัดความดังกล่าวไปไว้ในส่วนต้นของการ

สอบถามในประเด็นลักษณะของกิจกรรมและหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และเพิ่มคำจำกัดความของคำว่า “การศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์” ไว้ในส่วนต้นของการสอบถามในตอนี่ 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทางไปรษณีย์ให้กับครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 352 คน โดยเริ่มแจกแบบสอบถามครั้งแรกในวันที่ 18 พฤษภาคม 2542 และกำหนดให้ส่งกลับคืนภายในวันที่ 20 มิถุนายน 2542 ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 180 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 51.14 หลังจากนั้นได้ทวงถามไปยังผู้ที่ยังไม่ได้ส่งคืน 2 ครั้ง คือ การทวงถามในครั้งที่ 1 กำหนดให้ส่งคืนภายในวันที่ 15 กรกฎาคม 2542 เมื่อครบกำหนดได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 87 ฉบับ และการทวงถามในครั้งที่ 2 กำหนดให้ส่งคืนภายในวันที่ 16 สิงหาคม 2542 เมื่อครบกำหนดได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 35 ฉบับ รวมเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งสิ้น 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.80 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 302 ฉบับ

5.2 แยกแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดออกเป็น 2 กลุ่มตามขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

5.3 นำข้อมูลของแต่ละกลุ่มมาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

5.4 นำเสนอข้อมูลในรูปตารางและคำบรรยายประกอบตารางในบทที่ 4